

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO

Etelä-Savon maakuntaliiton talous- ja toimintasuunnitelma 2018-2020

Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 150:2017

Julkaisutiedot

Julkaisija:

Etelä-Savon maakuntaliitto
Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli
puhelin 015 321 130
email kirjaamo@esavo.fi
faksi 015 321 1359

Kotisivu:

www.esavo.fi

Julkaisu:

Etelä-Savon maakuntaliiton talous- ja toimintasuunnitelma 2018-2020
Julkaisusarjan nro: 150:2017
ISBN 978-952-5932-45-4 (PDF)
ISSN 1455-2930

Mikkeli 2017

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
MAAKUNTAJOHTAJAN KATSAUS	1
TYÖTÄ KOKO ETELÄ-SAVON HYVÄKSI	4
ALUEKEHITYS JA ALUEIDEN KÄYTTÖ - UUTTA MAAKUNTAOHJELMAA JA MAAKUNTAKAAVAA TOTEUTETAAN	6
Aluekehityksen ja aluesuunnittelun keskeiset prosessit - näillä maakuntaliitto luo edellytyksiä maakunnan positiiviselle kehitykselle	8
Maakuntaohjelman ja maakuntakaavan keskeinen sisältö - näitä maakuntaliitto toteuttaa ja edistää	10
EDUNVALVONTA, YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ	13
TALOUDELLISET VOIMAVARAT	16
Talousarvio 2018	16
Talousarvion rakenne	17
Talousarvioehdotukseen sisältyvät hankkeet	18
Talousarviotaulukot vuosille 2018 - 2020:	19
• Rahoituslaskelmaosa	19
• Tuloslaskelmaosa	20
• Käyttötalousosa	21
• Henkilöstö	22
• Kuntien maksusuudet	23

Suomen talous vahvistuu

Etelä-Savon talouden näkymät riippuvat koko maan näkymistä. Suomen taloudessa on tapahtunut viimeisen vuoden aikana merkittävä käänne myönteiseen suuntaan. Vielä vuosi sitten talousennusteet osoittivat vaatimatonta kasvua. Valtiovarainministeriö ennusti tämän vuoden talouskasvuksi 1 %. Muutos on ollut nopea. Tämän vuoden syyskuussa valtiovarainministeriö ennusti Suomen talouden kasvavan 2,9 % vuonna 2017.

Alkuvuonna myönteisen suhdanteen jatkumisesta myös ensi vuonna on tullut uusia merkkejä. Näitä ovat teollisuuden uusien tilausten ja yksityisen palvelutuotannon liikevaihdon kasvu. Vuonna 2018 valtiovarainministeriö ennustaa talouskasvun jatkuvan edelleen vahvana, vaikka BKT:n kasvu hidastuu 2,1 prosenttiin. Talouskasvun hidastumisen arvioidaan johtuvan pitkälti yksityisestä kulutuskysynnästä, sillä ostovoiman kasvu jää tätä vuotta hitaammaksi.

Yritysten odotukset Etelä-Savossa jakautuvat

Koko maan talouskasvu vaikuttaa myönteisesti myös Etelä-Savossa. Työttömyys on maakunnassa laskenut nopeasti ja oli elokuun lopussa maan keskitasoa. Erityisesti nuorisotyöttömyys on Etelä-Savossa alentunut nopeasti. Viennin kasvu näkyy myös Etelä-Savon vientiyritysten liikevaihdon myönteisenä kehityksenä. Viennin kasvu on lisännyt teollisuuspuun hakuista maakunnassa. Samalla metsänomistajien saamat kantorahatutot ovat kasvaneet.

Valtakunnallisesti suhdannenäkymät jatkuivat positiivisina alkuvuodesta 2017. Huolestuttavaa on kuitenkin ollut Etelä-Savon pk-yritysten heikentynyt luottamus tulevaisuuteen. Syyskuussa julkistetun valtakunnallisen Pk-barometrin mukaan eteläsavolaisten pk-yritysten odotukset lähiajan suhdannenäkymistä ovat selvästi vuoden 2017 kevättä heikommät ja myös heikommät kuin koko maassa.

Yritysten näkymät jakautuvat. Osalla yrityksiä tilanne on erittäin hyvä ja erityisesti vienti kehittyy hyvin myönteisesti. Samoin matkailu on lähtenyt nousuun. Huolestuttavaa on kuitenkin se, että koko maassa ja varsinkin Etelä-Savossa pk-yritysten investointihalukkuus on alhaisella tasolla. Investointien heikko kehitys viittaa siihen, että pk-yritykset eivät usko talouden kasvun kehitykseen pidemmällä aikavälillä.

Pk-yritysten odotukset jakautuvat maakunnan sisällä. Mikkelin seutukunnan pk-yrityksillä on jopa hieman muuta maata paremmat odotukset. Sen sijaan Pieksämäen ja Savonlinnan seutukuntien yritysten odotukset ovat maan keskitason alapuolella.

Ongelmiin löydettävä ratkaisuja

Maakunnan väestön kokonaismuutos on jatkunut vuoden 2017 alkupuolella edelleen negatiivisena. Elokuun loppuun mennessä maakunnan väestö väheni 1049 henkilöä. Väestön väheneminen johtui pääosin ikärakenteesta: kuolleisuus on selvästi syntyvyyttä suurempaa. Maakuntien muuttolukujen vertailussa Etelä-Savon sijoitus on ollut parempi, mutta vuoden 2017 alkupuolella myös muuttotappio (343 henkilöä) on ollut aiempia vuosia korkeammalla tasolla. Jo aiempina vuosina suurimpana huolena ollut nuorten muuttotappiota ei ole kyetty alentamaan.

Opettajankoulutuksen siirtäminen Savonlinnasta Joensuuhun vuonna 2018 aiheuttaa Savonlinnan kaupungille ja koko maakunnalle raskaat taloudelliset menetykset. Vuonna 2017 valtion toimenpiteet eivät ole vastanneet niihin suuriin kielteisiin kerrannaisvaikutuksiin, joita siirrosta on tulossa verotuloihin, ostovoimaan ja tyhjille jääviin tiloihin. Maakuntaliiton tavoitteena on yhteistyössä Savonlinnan kaupungin kanssa pyrkiä torjumaan siirron aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia, ja näitä toimia on jo käynnissä.

Maakunnan uusi strategia pannaan täytäntöön

Etelä-Savon maakuntavaltuusto hyväksyi joulukuussa 2016 maakuntastrategian vuoteen 2030. Strategian kärkivalintoina ovat metsä, vesi ja ruoka. "Etelä-Savo - Puhtaasti paras" on laajasti hyväksytty koko maakunnassa yhteiseksi tulevaisuuden visioksi.

Vuoden 2017 aikana strategiaa on viety käytännön tasolle ja sen pohjalta on valmisteltu maakuntaohjelmaa vuosille 2018–2021. Maakuntaohjelman toimenpiteet edistävät ihmisten hyvinvointia, elinkeinoelämän kasvua ja kansainvälistymistä, matkailua, bionalouden tuotantoa sekä älykästä erikoistumista.

EU:n koheesiopolitiikka keskeinen osa edunvalvontaa

Maakuntaliiton edunvalvonnan keskeisenä painopisteenä on vaikuttaminen tulevan EU-budjettikauden sisältöjä ja rahoitusta koskevaan kotimaiseen ja eurooppalaiseen valmisteluun. Etelä-Savon maakuntaliiton tavoitteena on Itä- ja Pohjois-Suomen erityispiirteiden huomioon ottaminen ja riittävän koheesiorahoituksen turvaaminen näille alueille tulevalle EU:n ohjelmakaudella.

Maakunta- ja soteuudistuksen valmistelu

Pääasiallinen vastuu maakunta- ja sote uudistuksen toteuttamisesta on siirtynyt maakunnille. Vuoden 2016 aikana käynnistynyt uudistuksen esivalmistelu toteutettiin vuonna 2017 maakuntaliiton vetovastuulla ja pääosin myös maakunnan rahoittamana. Esivalmisteluun on osallistunut yli 400 eteläsavolaista oman työnsä ohella. Esivalmistelun raportti valmistui 5.5.2017. Raportissa kuvataan Etelä-Savon maakunta- ja soteuudistuksen esivalmistelu 1.8.2016–30.4.2017. Raportti sisältää uudelle maakunnalle siirtyvien tehtävien nykytilan kuvauksen ja uuden maakunnan toimintamalleja koskevat ehdotukset.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietintö sosiaali- ja terveyspalveluiden valinnanvapaudesta edellytti muutoksia hallituksen antamaan esitykseen uudeksi lainsäädännöksi. Tämän vuoksi hallitus päätti laatia uuden lakiesityksen valinnanvapaudesta. Hallitus päätti myös siirtää uudistuksen aikataulua siten, että uusien maakuntien toiminta käynnistyy vuonna 2020.

Aikataulumuutoksen seurauksena esivalmistelu jatkuu vuoden 2018 kesäkuuhun, jonka jälkeen käynnistyy valmistelua varten nimetyn väliaikaisen toimielimen toiminta. Maakuntahallitus vahvisti 22.5.2017 väliaikaisen toimielimen kokoonpanon. Maakuntavaalit järjestetään 28.10.2018.

Maakunta- ja sote-uudistukselle saadaan jo vuoden 2017 aikana valtiolta rahoitusta, jonka perusteella voidaan palkata valmisteluun tarvittavat henkilöt.

Esivalmistelua on tehty maakunnassa hyvässä yhteistyössä siirtyvien organisaatioiden ja kuntien kesken. Vuonna 2018 valmistellaan luonnos uuden maakunnan strategiaksi ja sen osana palvelustrategia- ja palvelurakenne sekä luonnos uuden maakunnan organisaatiosta. Suuri työ tulee olemaan uuden maakunnan palvelukseen siirtyvää henkilöstöä koskevan suunnitelman ja sopimusten valmistelu sekä uuden maakunnan tietohallinnon valmistelu. Näitä kaikkia asioita valmistellaan vuonna 2019 työnsä aloittavalle uuden maakunnan maakuntavaltuustolle.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu perustuu Etelä-Savossa laajaan yhteistyöhön, jossa mukana ovat siirtyvien viranomaisten ja kuntien ohella maakunnan poliittiset puolueet, henkilöstö ja erilaiset sidosryhmät. Uudistuksen onnistuminen riippuu onnistuneesta keskinäisestä yhteistyöstä. Viime ja kulunut vuosi osoittavat, että meillä on Etelä-Savossa kaikki edellytykset onnistua.

*22.10.2017
Pentti Mäkinen
maakuntajohtaja*

Työtä koko Etelä-Savon hyväksi

Maakuntaliiton ylin päättävä elin maakuntavaltuusto, aloitti nykyisen toimikauden syksyllä 2017. Maakuntavaltuustossa on 67 jäsentä ja sen poliittinen jakauma on seuraava:

- Suomen Keskusta 23
- Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue 18
- Kansallinen Kokoomus 11
- Vihreä liitto 6
- Perussuomalaiset 5
- Suomen Kristillisdemokraatit 3
- Vasemmistoliitto 1

Maakuntavaltuusto kokoontuu pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. Maakuntauudistuksen valmistelu voi edellyttää valtuuston kokoontumista useamminkin vuoden 2018 aikana.

Maakuntahallitus on 13-jäseninen ja siinä paikkajakauma on seuraava:

- Suomen Keskusta 5
- Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue 4
- Kansallinen Kokoomus 2
- Perussuomalaiset 1
- Vihreä liitto 1

Maakuntahallitus kokoontuu 10 – 12 kertaa vuodessa.

Tarkastuslautakunta toimikaudella 2017–2019 on 5-jäseninen ja siinä ovat edustettuina maakunnan kolme suurinta poliittista puoluetta.

Maakuntajohtajan johdossa ja hänen alaisuudessaan toimii maakuntaliiton virasto, jossa on 30 ammattilaista tekemässä työtä maakunnan hyväksi.

Virasto jakaantuu yksiköihin, jotka ovat:

Yksikkö	Henkilömäärä	Htv 2018
Aluekehitys	11	10,53
Aluesuunnittelu	4	4
Hallinto- ja kehittäminen	15	13,27
- josta maakuntajohtajan esikunta	5	3,67
Yhteensä	30	27,8

Taulukko 1. Maakuntaliiton henkilöstö yksiköittäin ja henkilötyövuodet 2018.

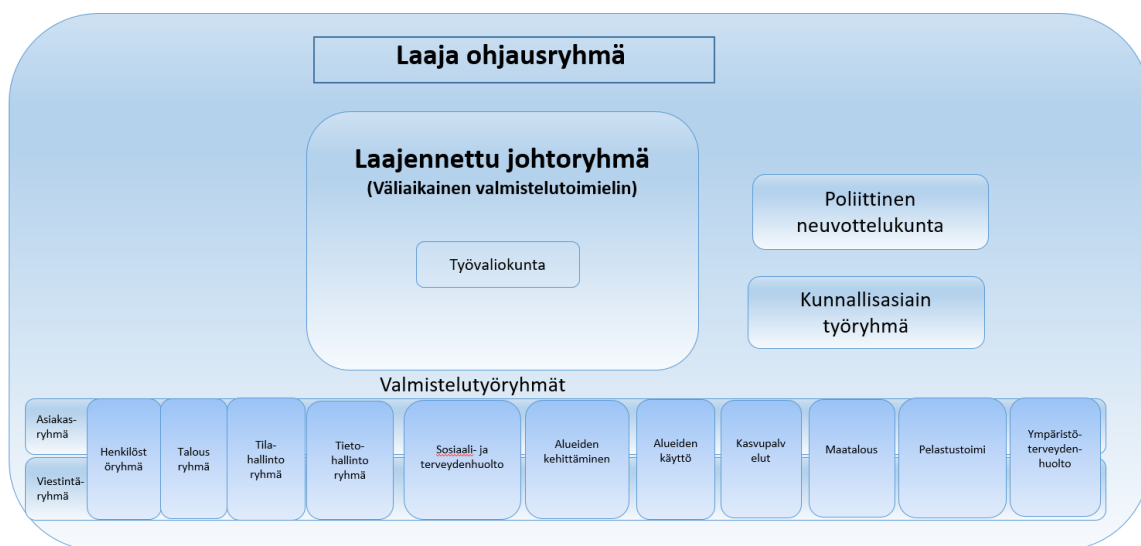
Virasto resursseineen huolehtii siitä, että liitto pystyy toimimaan ja saavuttamaan sille asetetut tavoitteet.

Uutta maakuntaa rakennetaan

Maakuntauudistuksen esivalmistelu (31.5.2018 saakka) sekä väliaikaishallinnon (1.6.2018 alkaen) valmistelu vaikuttavat merkittävästi koko maakuntaliiton viraston toimintaan. Valtio osoittaa valmisteluun rahoitusta, jota kanavoidaan kaikille valmistelutahoille maakuntaliiton kautta.

Maakuntauudistusta valmistellaan Etelä-Savossa oheisen kuvan mukaisella organisaatiolla:

Kuva 1. Maakuntauudistuksen esivalmisteluvaiheen valmisteluorganisaatio Etelä-Savossa (16.10.2017 tilanne)

Etelä-Savossa uuteen maakuntaan liittyy seitsemän organisaatiota: Etelä-Savon maakuntaliitto, Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymä, Itä-Savon sairaanhoitopiiri, Etelä-Savon pelastustoimi, Vaalijalan kuntayhtymä, Etelä-Savon ELY-keskus, Etelä-Savon TE-toimisto. Henkilöstöä uudessa maakunnassa tulee olemaan noin 7 500. Etelä-Savon maakuntaliitto vastaa uudistuksen johtamisesta ja koordinoimisesta. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä kaikkien maakunnan toimijoiden kanssa. Vuonna 2018 maakuntaliitto organisoii uudistuksen laajan ohjausryhmän ja laajennetun johtoryhmän toimintaa aina esivalmisteluvaiheen loppuun saakka (31.5.2018). Maakuntaliittojen tehtävänä on myös huolehtia seuraavan valmisteluvaiheen eli väliaikaishallinnon (1.6.2018 alkava) järjestämisestä. Uudistuksen poliittinen neuvottelukunta ja kunnallisasiain työryhmä ovat niin ikään maakuntahallituksen nimeämiä työryhmiä, joiden toimintaa liitto organisoii. Valmistelutyöryhmät työskentelevät laajennetun johtoryhmän alaisuudessa ja niiden vetovastuussa ovat maakuntaliiton ohella uuteen maakuntaan liittyvien organisaatioiden viranhaltijat.

Tavoitteet vuodelle 2018:

- Hallinnon, taloushallinnon ja hankkeiden maksatuksen toimintaprosesseja sujuvoitetaan.
- Johtamisprosesseja edelleenkehitetään tavoitteena laadukkaat palvelut niin liiton virastossa kuin sidosryhmäyhteistyössäkin.
- Toimintaprosesseja tiivistetään entisestään uuden maakunnan valmistelun tueksi ja tehokkaaksi organisoitumiseksi.

Aluekehitys ja alueiden käyttö - uutta maakuntaohjelmaa ja maakuntakaavaa toteutetaan

Maakuntavaltuusto hyväksyi marraskuussa 2017 (*esitys maakuntavaltuustolle 20.11.2017*) Etelä-Savon maakuntaohjelman vuosille 2018–2021. Maakuntaohjelma perustuu maakuntastrategian kolmelle kärjelle – metsä, ruoka, vesi – ja sen tavoitteet ja toimenpiteet edistävät ihmisten hyvinvointia, elinkeinoelämän kasvua ja kansainvälistymistä, matkailua, biotalouden tuotantoa sekä älykästä erikoistumista. Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyi syyskuussa 2017 uuden maakuntaohjelman sisältöön ja rakenteeseen perustuvan toimeenpanosuunnitelman vuosille 2018–2019.

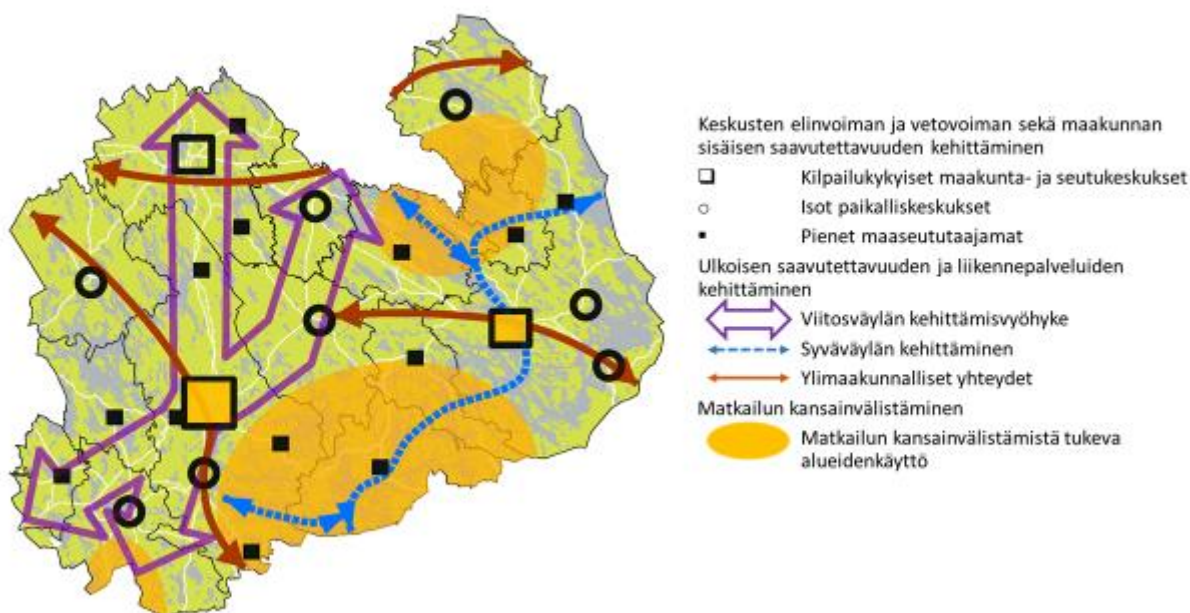

Kuva 2. Etelä-Savon maakuntaohjelman teemat ja tavoitteet

Maakuntaohjelman merkitys kasvaa maakuntaudistuksen myötä. Ohjelman toimeenpano kytkeytyy valtion ja maakunnan välillä vuosittain käytävään aluekehittämisen keskusteluun ja sitä kautta valtion budjettivalmisteluun. Neuvottelumenettelyn pohjaksi laaditaan maakunnan tilannekuva, ja tässä työssä maakunnan kehityksen ennakoitavuus saa myös uuden ulottuvuuden. Aluekehittämisen keskusteluja simuloidaan alkuvuodesta 2018, ja jo syksyllä 2018 käydään oikea, maakuntien vuoden 2020 budjetteihin vaikuttava keskustelukierros.

Euroopan unionin tulevan koheesiopolitiikan ratkaisut vaikuttavat merkittävästi Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämisedellytyksiin. Vuoden 2017 aikana maakuntien edunvalvonnassa on korostunut Suomen koheesiopolitiikalle asetettaviin tavoitteisiin vaikuttaminen tilanteessa, jossa Brexit hidastaa EU-tasolla konkreettisen valmistelun liikkeellelähtöä ja koheesiopolitiikan rahoitukselle nousee kilpailevia käyttökohteita, kuten maahanmuutto tai yhteinen puolustus. Maakunnat erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa ovat vaatineet Suomelta ensimmäisiä linjausluonnosteluja kunnianhimoisempia tavoitteita tulevalle koheesiopolitiikalle.

Maakuntavaltuusto hyväksyi syysvaltuustossa 2016 kokonaisu- ja maakuntakaavan päivityksen (2030). Taajamien, saavutettavuuden ja matkailun kehittäminen ovat Etelä-Savon alueidenkäytön kehittämisen painopisteitä, joiden toiminnot on osoitettu maakuntakaavassa kehittämisperiaattemerkinnöin. Näillä merkinnöillä ja niihin liittyvillä määräyksillä osoitetaan alueita, jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta ja joihin tästä syystä kohdistuu muun muassa suunnittelussa huomioon otettavia alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita. Saavutettavuuden osalta kehittämistarpeet ja toimenpiteet liittyvät kiinteästi myös Itä-Suomen liikennestrategian ja ylimaakunnallisen liikennejärjestelmätön toteuttamisen edistämiseen.

Kuva 3. Alueidenkäytön kehittämisperiaatteet Etelä-Savon maakuntakaavassa.

Maakunnan menestys tarkoittaa sitä, että ihmisillä on työtä ja toimeentuloa, arki sujuu, asukkaat ja ympäristö voivat hyvin ja maakunta houkuttelee asukkaita, investointeja ja matkailijoita. Tätä tavoitellaan maakunnan omia vahvuuksia kestävästi hyödyntäen ja älykkäästi erikoistuen.

Maakuntaliitto toteuttaa ja edistää maakuntaohjelmaa ja maakuntakaavaa omalta osaltaan. Tähän työhön tarvitaan kaikkien maakunnan toimijoiden ja asukkaiden osaamista ja osallistumista.

Aluekehityksen ja aluesuunnittelun keskeiset prosessit – näillä maakuntaliitto luo edellytyksiä maakunnan positiiviselle kehitykselle

Tavoitteet vuodelle 2018:

- Aluekehityksen ennakointi ja tietopalvelu tuottavat tarpeellista ja oikeaa tietoa käyttökelpoisessa muodossa laajasti käyttöön. Ennakointi tuottaa aineistoa myös maakunnan ja valtion neuvottelumenettelyn tarpeisiin.
- Maakuntastrategia ja maakuntaohjelma edistävät ja mahdollistavat maakunnan tavoiteltua kehitystä.
- Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma konkretisoi kehittämislinjauksia ja tuottaa pohjaa tulevan maakunnan aluekehittämisen keskustelulle.
- Rakennerasto-ohjelma tukee tehokkaasti ja vaikuttavasti maakuntastrategian ja -ohjelman toimeenpanoa.
- Maakunta saa merkittävästi myös muuta kehittämisrahoitusta.
- Maakunta vaikuttaa EU:n tulevan budjettikauden valmisteluun.
- Maakuntakaavan toteuttaminen ja liikennejärjestelmätyö edistävät ja mahdollistavat maakunnan tavoiteltua kehitystä.
- Aluekehityksen ja aluesuunnittelun edellytyksiin liittyvä edunajaminen on tuloksellista.
- Maakuntaudistuksessa valmistellaan laajasti aluekehityksen toimintoja kokoava, vaikuttava ja kustannustehokas toimintatapa.

Tätä teemme vuonna 2018:

Aluekehityksen ennakointia ja tietopalvelua kehitetään edelleen ja tuloksia levitetään laajasti toimijoiden käyttöön.

- Maakuntaliitto kokoaa ja analysoi ennakointitietoa sekä laatii ajankohtaisia tulevaisuuskatsauksia ja selvityksiä maakunnan kehittämisen kannalta keskeisiltä aihealueilta.
- Maakuntaliitto tuottaa maakunnan tilannekuvan kannalta keskeistä aineistoa mm. valtion ja maakuntien neuvottelumenettelyn tarpeisiin.
- Maakuntaliitto tehostaa ja systematisoi maakunnan tulevaisuuskenaarioiden seurantaa ja skenaarioiden käyttöä maakunnan kehittämisessä.
- Maakuntaliitto vakiinnuttaa maakunnan ennakointiverkon toimintatavan siten, että se on käytössä maakuntaudistuksen astuessa voimaan 1.1.2020.
- Maakuntaliitto jatkaa yhdessä koulutuksen järjestäjien ja työelämän toimijoiden kanssa koulutustarpeiden ennakointia.
- Maakuntaliitto kehittää edelleen tilasto-, paikka- ja muuta tietopalvelua kuntien ja yhteistyökumppaneiden suuntaan sekä maakunnan kehittämisen tueksi.
- Maakuntaliitto toteuttaa ESR-rahoitteista Ennakointiverkko-hanketta (1.4.2017-31.3.2019).

Maakuntaliitto jalkauttaa *maakuntastrategian ja maakuntaohjelman* tavoitteita ja tekemistä käytännön työhön kaikissa prosesseissaan.

- Maakuntauudistuksen valmistelussa laaditaan uuden maakunnan toimintaa kokoava maakuntastrategia. Etelä-Savon nykyinen maakuntastrategia – Puhtaasti paras! – on uuden maakuntalain tarkoittaman maakuntastrategian elinvoimaosion perusta.
- Maakuntaohjelma ja sen toimeenpanosuunnitelma on pohjana uuden maakunnan toimintaa simuloivassa aluekehityksen keskustelussa ja budjettineuvottelussa vuoden 2018 alkupuoliskolla sekä syksyllä 2018 alkavassa vuoden 2020 toimintaa koskevassa neuvottelumenettelyssä.
- Maakuntaliitto laatii yhteistyössä jäsenkuntien, ELY-keskuksen ja muiden keskeisten yhteistyökumppaneiden kanssa maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman ja siihen sisältyvän EU:n rakennerahasto-ohjelman rahoitussuunnitelman vuosille 2019–2020.

Rakennerahasto-ohjelma 2014 – 2020 toteuttaa maakuntaohjelmaa

- Maakuntaliitto ohjaa, edistää ja seuraa aluekehitysviranomaisena Suomen rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 toimeenpanoa maakunnassa ja Itä- ja Pohjois-Suomen yhteistyössä. Liitto seuraa ohjelman rahoituskehityksen käyttöä, suuntaa hakuja ja kehittää hakumenettelyjä ja hanketoimintaa sekä seuraa hankerahoitusta ja ohjelman vaikuttavuutta. Maakuntaliiton vetovastuulla toimivat maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) ja sen sihteeristö ovat tässä työssä keskeiset yhteistyöfoorumit. Etelä-Savo saa ohjelmasta yhteensä noin 177 miljoonaa euroa EU:n ja valtion rahoitusta vuosina 2014–2020. Maakunnalla on vuonna 2018 käytettävissään uutta myöntövaltuutta ohjelman hankkeisiin yhteensä 29,2 M€, josta 20,3 M€ EAKR+valtio ja 8,9 M€ ESR+valtio. [Rahoitussuunnitelmaan 2018.](#)
- Maakuntaliitto toteuttaa välittävänä viranomaisena Suomen rakennerahasto-ohjelmaa 2014–2020 maakunnassa ja Itä- ja Pohjois-Suomen yhteistyössä. Maakuntaliitto osoittaa rahoitusta maakuntaohjelman mukaisiin hankkeisiin ja seuraa hankkeiden vaikuttavuutta. Maakuntaliitolla on käytettävissään uutta myöntövaltuutta ohjelman hankkeisiin yhteensä 10,1 M€ (EAKR+valtio).
- Muuta ohjelmatyötä ja rahoituksen saamista maakuntaan edistetään
- Maakuntaliitto osallistuu Kaakkois-Suomi – Venäjä ENI CBC –ohjelman toimeenpanoon. Ohjelman hallintoviranomaisena toimii Etelä-Karjalan liitto. Ohjelman kokonaisrahoitus on vuosina 2014–2020 yhteensä 72 miljoonaa euroa, josta puolet EU-rahoitusta ja toinen puoli Suomen ja Venäjän rahoitusosuutta. [ENI CBC –ohjelmaan.](#)
- Maakuntaliitto osallistuu muuhun kansainväliseen, kansalliseen ja alueelliseen ohjelma- ja hanketyöhön sekä edistää rahoituksen saamista maakuntaan ja hanketoimijoiden pääsyä rahoituksen piiriin. Liitto toimii aktiivisesti Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston kansainvälisessä verkostossa ja muilla kansainvälisen yhteistyön foorumeilla vahvistaen kumppanuusverkostoja ja etsien rahoitusmahdollisuuksia.

Maakuntakaavan ja liikennejärjestelmätöön avulla edistetään tavoiteltua kehitystä.

- Maakuntaliitto edistää maakuntakaavan toteuttamista uusimalla kaavan seurantaan sekä laatimalla maakuntakaavan seurantaraportin ja toteuttamista edistäviä selvityksiä.
- Maakuntaliitto koordinoi seudullista, maakunnallista ja ylimaakunnallista liikennejärjestelmäsuunnittelua sekä liikenteen edunvalvontaa.

Vuoden 2020 jälkeiseen EU-budjettikauteen valmistaudutaan ja vaikutetaan

- Maakuntaliitto osallistuu tulevan EU-budjettikauden sisältöjä ja rahoitusta koskevaan kotimaiseen ja eurooppalaiseen ohjelma- ja edunvalvontatyöhön yhdessä muiden maakuntien (erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen sekä Kaakkois-Suomen), ministeriöiden (erityisesti TEM), kansainvälisten kumppaneiden (erityisesti NSPA-alue, Pietari ja Leningradin alue) sekä maakunnan toimijoiden kanssa.
- Maakuntaliitto pitää Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimistoa apuna käyttäen tiiviisti yhteyttä EU-instituutioihin, ensisijaisesti komissioon ja parlamenttiin.

Maakuntauudistusta valmistellaan alueiden kehittämisen ja aluesuunnittelun laajan sisällön kattavana

- Maakuntaliitto on vetovastuussa alueiden kehittämisen ja alueiden käytön valmistelutyöryhmissä. Em. ryhmät sekä ELY-keskuksen vastuulla olevat kasvupalvelujen ja maatalouden valmistelutyöryhmät toimivat yhteistyössä, jolla tavoitellaan laajan aluekehityksen kokonaisuuden kattavaa yhteistä näkemystä. Ryhmät valmistelevat esityksensä maakuntauudistuksen johtoryhmälle maaliskuun loppuun mennessä.
- Maakuntaliitto osallistuu ja vaikuttaa aktiivisesti alueiden kehittämisen ja aluesuunnittelun valtakunnallisten, maakuntauudistusta valmistelevien työryhmien työhön.
- Maakuntaliitto parantaa suunnitteluvalmiutta ja laatii maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman osana uuden maantielakiesityksen mukaista suunnittelujärjestelmää.
- Maakuntaliitto neuvottelee ja sopii yhdessä muiden maakuntien kanssa tienpidon yhteistyöalueesta.

Maakuntaohjelman ja maakuntakaavan keskeinen sisältö – näitä maakuntaliitto toteuttaa ja edistää

Tätä teemme vuonna 2018:

Hyvinvoivat ihmiset ja ympäristö

tavoite: Etelä-Savo on sujuvan arjen ja laadukkaan ympäristön maakunta

- Maakuntaliitto edistää ja tukee Etelä-Savon kulttuurin tulevaisuusohjelman toimeenpanoa.
- Maakuntaliitto edistää kulttuurihyvinvointia toteuttamalla Hyvinvointia kulttuurista Etelä-Savoon -hanketta ja laatimalla kulttuurihyvinvointisuunnitelman
- Maakuntaliitto vahvistaa kulttuuritoimijoiden ja hyvinvointitoimijoiden verkostomaista yhteistyötä sekä näiden keskinäistä yhteistyötä.
- Maakuntaliitto tukee ennakoivaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä toimenpiteitä ja yhteistyötä.
- Maakuntaliitto edistää osallisuutta tekemällä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden ja erilaisia vähemmistöjä edustavien tahojen kanssa sekä tukemalla mm. asukasosallisuutta ja nuorten osallisuutta.
- Maakuntaliitto edistää terveysteknologisten ja digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa yhdessä alueen TKI-toimijoiden ja yritysten kanssa.
- Maakuntaliitto on mukana vahvistamassa oppi- ja tutkimuslaitosten yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa sekä tukee ammatillisen koulutuksen reformin tuomaa muutosta mm. osallistumalla Ammattiin! – Etelä-Savon toisen asteen kehittämishankkeen ohjausryhmään.

- Maakuntaliitto edistää Etelä-Savon saavutettavuutta ja sujuvaa arkea ajamalla maakunnan liikenteellistä etua, korostamalla perusväylänpidon ja korjausvelan hoitamista sekä edistämällä Itä-Suomen liikennestrategiassa priorisoitujen väylä- ja tiehankkeiden toteuttamista
- Maakuntaliitto avustaa kuntia laajakaistahankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.
- Maakuntaliitto edistää keskusten elinvoimaisuutta ja uusiutumista sekä yhteistyötä, verkostoitumista, tiedonkulkua ja kokemusten vaihtoa. Maakuntaliitto laatii selvityksen taajamien rakenteen ja rakennuskannan nykytilasta, arvoista ja uusiokäyttömahdollisuuksista.
- Maakuntaliitto hoitaa Saimaan virkistysalueyhdistyksen hallinnon ja edesauttaa luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailun kehittämistä.
- Maakuntaliitto ylläpitää Etelä-Savon kulttuuriperintötietokantaa ja edistää maakunnan kulttuuriympäristöstrategian toteuttamista.
- Maakuntaliitto edistää vesienhoitosuunnitelmien toimenpideohjelmien toteuttamista
- Maakuntaliitto edistää saimaannorpan ja Saimaan uhanalaisten kalalajien suojelua sekä suojelun, kalastuksen ja matkailun yhteensovittamista
- Maakuntaliitto varautuu päivittämään maakunnan ilmasto-ohjelmaa ja energiastrategiaa sekä edistää vähähiilisten hankkeiden syntymistä.

Elinkeinoelämän kasvu ja kansainvälistyminen

tavoite: Etelä-Savo kasvaa kansainvälisyydestä ja digitaalisuudesta

- Maakuntaliitto edistää liiketoiminnan ja arvonlisän kasvua metsään, ruokaan ja veeteen liittyvien tuotantoketjujen kaikissa osissa
- Maakuntaliitto vahvistaa yritystoiminnan edellytyksiä vastata toimintaympäristön muutoksiin
- Maakuntaliitto edistää yritysten kilpailukyvyyn vahvistumista sekä yritysten uusiutumista, kasvua ja kansainvälistymistä
- Maakuntaliitto hallinnoi D.O. Saimaa laatu- ja alkuperämerkkiä sekä edistää D.O. Saimaa –merkin tunnettuutta ja elintarvike- ja luovien alojen kansainvälistymistä.
- Maakuntaliitto edistää ennakoivaa ja kysyntää vastaavaa maankäyttöä ohjaamalla ja kehittämällä kuntakaavoitusta sekä edistämällä muulla tavoin maakuntakaavan toteuttamista.
- Maakuntaliitto edistää Itä-Suomen liikennestrategian toteuttamista mm. hanke- ja selvitystyöllä.

Matkailu ja vapaa-aika

Tavoite: Etelä-Savo kansainvälistää Saimaan matkailua

- Maakuntaliitto edistää ja tukee Etelä-Savon matkailustrategian 2014–2020 toteuttamista.
- Maakuntaliitto edistää niin Saimaan kuin Lakelandin mittakaavassa tehtävää tiiviimpää yhteistyötä matkailun kansainvälisessä markkinoinnissa ja tukee tähän liittyvää tuotekehitystyötä.
- Maakuntaliitto toimii Visit Finlandin alueellisten asiantuntijoiden verkostossa sekä Saimaa-strategiaryhmässä.
- Maakuntaliitto tukee ja edistää maakunnan lähiruoka- ja luomutuotantoon perustuvaa ruokakulttuurin ja ruokamatkailun kehittämistyötä.
- Maakuntaliitto edistää Unesco Global Geopark-statuksen saamista eteläiselle Saimaalle sekä edistää Saimaan luontomatkailutarjonnan laaja-alaista profiloimista esim. Nature and Geopark Saimaa –markkinointinimen avulla.
- Maakuntaliitto edistää vapaa-ajan asumisen ja vapaa-ajan palvelujen kehittämistä.

Kestävä biotalous

Tavoite: Etelä-Savo synnyttää biotalouteen uutta liiketoimintaa ja innovatiivisia, kestäviä toimintamalleja

- Maakuntaliitto edistää ja tukee maakunnan strategisten kärkien – metsän, ruoan ja veden – tuotteistamista korkean lisäarvon biotaloustuotteiksi ja –palveluiksi.
- Maakuntaliitto edistää kestävien toimintamallien luomista biotalousklusterin vahvistamiseksi
- Maakuntaliitto edistää metsään, ruokaan ja veteen pohjautuvien, tuotantoketjun sivuvirtoja ja hävikkiä hyödyntävien kiertotalouskonseptien syntymistä
- Maakuntaliitto edistää biotalouden tuotekehityksen, logistiikan ja markkinoinnin yhteistyöverkostojen syntymistä.
- Maakuntaliitto tukee uusien teollisten biotalousinvestointien syntymistä Etelä-Savoon
- Maakuntaliitto edistää uusiutuvaa energiantuotantoa ja vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymistä.

Älykäs erikoistuminen ja innovaatiot

Tavoite: Etelä-Savo luo ketteriä innovaatioita strategisilla kärkialoilla

- Maakuntaliitto toteuttaa Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategiaa 2018–2021 mm. rakennerahastotoimintaa suuntaamalla.
- Maakuntaliitto edistää metsään, veteen ja ruokaan perustuvia innovaatioita
- Maakuntaliitto edistää uusien palveluinnovaatioiden tuotteistamista.

Viestintä osana vaikuttamista

Monipuolinen sidosryhmäyhteistyö ja viestintä lisäävät maakunnan vaikutusvaltaa ja näkyvyyttä sekä tukevat maakunnan tavoitteiden saavuttamista. Maakuntauudistus siirtyy seuraavaan vaiheeseen vuonna 2018. Uudistuksen valmistelu sitoo henkilöresursseja, luo uusia verkostoja ja synnyttää monipuolista tarvetta edunvalvontaan.

Uudistuksen tavoitteena on myös Etelä-Savossa demokratian lisääminen, kustannusten kasvun hillitseminen ja palveluiden säilyminen. Osallisuuden ja demokratian edellytysten edistäminen sekä kansalaisille suunnattu viestintä korostuu maakuntavaalien lähestyessä. Ensimmäisten maakuntavaalien merkitys maakunnan tukevaisuudelle on suuri koska ensimmäinen vaaleissa valittu maakuntavaltuusto ja sen tekemät päätökset luovat pitkälle eteenpäin pohjaa Etelä-Savon tulevalle kehitykselle ja toiminnalle. Kansalaisten on ääntäjäinä oltava hyvin tietoisia mistä maakunnissa päätetään ja mitä tehtäviä sille kuuluu.

Viestintä on keskeisessä roolissa, kun uudistuksen tavoitteista ja vaiheista kerrotaan kansalaisille ja uudistuksessa mukana olevalle henkilöstölle. Viestinnän osalta vuonna 2018 jatketaan uudistuksen viestintäsuunnitelman toimeenpanoa käytännössä seuraten valtakunnallista kehitystä. Maakuntauudistuksen sosiaalisen median viestintää tiivistetään siirtäessä väliaikaishallintoon luomalla uudistukselle omat sosiaalisen median kanavat täydentämään uudistuksessa mukana olevien organisaatioiden omaa viestintää. Etelä-Savon sote- ja maakuntauudistuksen viestinnässä noudatetaan edelleen avoimuuden periaatetta ja keskeisenä kanavana on uudistuksen verkkosivusto www.es2019.fi, joka palvelee yhtä lailla mediaa, sidosryhmiä, henkilöstöä kuin kansalaisiakin.

Maakuntaliiton omaa viestintää tehdään uudistusviestinnän rinnalla. Eri valmisteluprosesseissa muodostuneita tavoitteita edistetään parhaimmillaan laaja-alaisella ja monikärsivällä viestinnällä. Viestinnässä tuodaan esiin maakuntaliiton osaamista ja asiaintunemusta sekä ollaan sidosryhmien ja median tavoitettavissa ja käytettävissä. Viestinnän keskeisenä kanavana on maakuntaliiton loppuvuodesta 2017 uudistettavat verkkosivut, joiden käytettävyys on sivoustouudistuksen myötä oleellisesti parantunut. Verkkosivu-uudistuksella tuotiin sivustolle laitteista riippumatonta käytettävyyttä, myös parannettiin tietojen löytymistä sivuilta. Vuoden 2018 alkupuolella kerätään kokemuksia uusista sivuista ja kehitetään niitä palautteen pohjalta.

Maakuntauudistuksen ohella maakuntaliitossa tehdään vuonna 2018 myös omaa maakunnallista edunvalvontatyötä sekä ylläpidetään sidosryhmäsuhteita. Toimivilla, monipuolisilla sekä laaja-alaisilla yhteiskuntasuhteilla niin maakunnan sisällä kuin ulkopuolellakin, tuodaan esiin maakunnan tavoitteita eri päätöksentekotasolla sekä intressiryhmissä. Nopeasti muuttuviin tilanteisiin reagoidaan sidosryhmäverkoston yhteistyötä hyödyntäen. Oikean tilannekuvan ylläpitäminen maakunnasta antaa avaimet oikeanlaiselle vaikuttamiselle maakunnan parhaaksi.

Laaja-alaista yhteistyötä

Maakuntien välisellä yhteistyöllä tuodaan lisää vahvuutta ja vaikuttavuutta yhteisten tavoitteiden edistämisessä. Vuonna 2018 Etelä-Savo osallistuu Itä-Suomen neuvottelukunnan ja Itä-Suomen yhteistoiminta-alueen työvaliokunnan toimintaan sekä syksyllä Lapis-

sa järjestettävään Itä- ja Pohjois-Suomen huippukokouksen. Keskeistä on myös yhteistyö vaalipiirin alueella yhdessä Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan kanssa.

Toimivat kansainväliset yhteydet ovat maakunnalle elintärkeitä. Maakuntaliitto toimii monilla kansainvälisillä forumeilla ja on muun muassa Suomalais-Venäläisen kauppakamarin jäsen. Kansainvälisen kaupan ja liikenteen lisääntyminen talouden myönteisen kehityksen myötä luo myös maakuntaliiton kansainväliselle toiminnalle kasvavaa merkitystä. Perinteisten yhteistyösuuntien lisäksi Lähi-idän ja Afrikan kaltaiset alueet ovat mahdollisuuksia myös Etelä-Savolle ja sen yrityksille ja muille toimijoille.

Yhteistyö Venäjän kanssa voi vuonna 2018 näyttää edistymisen merkkejä. Muun muassa matkailussa ja rajanylityksessä tämä jo näkyy. Parikkalan rajanylityspaikka ja sen kansainvälistäminen on selkeä esimerkki kokonaisuudesta, jossa maakunnalla on intressejä yhdessä venäläisten kumppaneiden kanssa.

Kiinan ja erityisesti maakunnan ystävyyskaupunki Shaoxingin kanssa jatketaan tiivistä ja hyvin sujuvaa yhteistyötä. Maakuntaliitto luo puitteita yhteistyölle ja antaa Kiinassa tarvittavaa taustatukea muille maakunnan toimijoille. Vuonna 2018 Kiinayhteistyössä korostetaan maakunnan strategisia kärkiä, joista erityisesti vesi on noussut merkittäväksi. Keväälle 2018 suunnitellaan yhteistyössä Shaoxingin kaupungin kanssa vesiosaamiseen liittyvän delegaation vierailua Shaoxingiin, jossa painopiste on puhtaan veden osaamisen viennissä ja Shaoxingin tarpeessa hankkia sitä.

EU-politiikan osalta keskeisiä vaikuttamisen kohteita ovat EU-instituutiot Brysselissä. Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntaliitoilla on Brysselissä yhteinen EU-toimisto.

Tavoitteet vuodelle 2018:

- Maakunnan näkyvyys, toimijoiden ja asukkaiden osallisuus ja toiminnan avoimuus lisääntyy.
- Maakuntauudistuksen vaikutukset tunnetaan maakuntavaaleihin tultaessa laajalti.
- Maakunnan edunajaminen on oikea-aikaista ja tuloksellista.
- Maakunnan sisäinen ja ulkoinen yhteistyö, ml. kansainvälinen yhteistyö, on sujuvaa ja vaikuttavaa.
- Maakuntauudistus luo hyvät lähtökohdat yhteisen Etelä-Savon menestykselle.
- Maakunnan selkeä viestintä edistää yhteistä tahtotilaa.

Tätä teemme vuonna 2018:

- Maakuntaliitto tekee tiivistä yhteistyötä naapurimaakuntien kanssa Itä-Suomessa ja Kaakkois-Suomen alueella muun muassa laatimalla yhteisiä tavoitteita ja pitämällä yhteyttä alueen kansanedustajiin ja muihin vaikuttajatahoihin sekä osallistumalla Itä- ja Kaakkois-Suomi yhteistyöhön.
- Etelä-Savo osallistuu Itä- ja Pohjois-Suomen huippukokoukseen Lapissa syksyllä 2018
- Maakuntaliitto toteuttaa koko henkilöstönsä toimesta tehtäväalueisiinsa liittyvää edunvalvontaa eri vaikuttamiskanavia käyttäen. Keskeiset kannanotot ja lausunnot päättää maakuntahallitus.
- Maakuntaliitto tekee edunvalvonnan yhteistyötä maakunta- ja sote-uudistuksessa mukava olevien toimijoiden kanssa tavoitteiden yhdenmukaistamiseksi ja yhteensovittamiseksi.

- Maakuntaliitto toimii hyvässä yhteistyössä kansainvälisten kumppanien kanssa ja luo verkostoja maakunnan toimijoiden kansainvälisyyden tukemiseksi.
- Maakuntaliitto osallistuu keväällä 2018 järjestettävään Shaoxingin ystävyyskaupunkivierailuun ja sen järjestelyihin yhdessä yritysten ja muiden kumppaneiden kanssa.
- Maakuntaliitto kehittää ja hyödyntää omia tapahtumiaan kuten maakuntapäivää, Etelä-Savon valtuuskuntaa tai Päämajasyposiumia sidostyhmäsuhteiden rakentajana ja viestinnän kanavana.
- Maakuntaliitto on aktiivinen osallistuja ja toimii hyvässä vuorovaikutuksessa maakunnan elinkeinoelämän, median ja järjestökentän sekä muiden alueen toimijoiden kanssa.
- Maakuntaliitto tunnistaa keskeiset valtion politiikkalinjaukset ja niistä johdetut lainsäädännön muutokset ja valtion budjetin alueelliset vaikutukset sekä pyrkii vaikuttamaan niihin.
- Maakuntaliitto toteuttaa yksin sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tiedotus ja markkinointitoimia, jotka lisäävät näkyvyyttä, osallisuutta ja avoimuutta

Taloudelliset voimavarat

Liiton käytettävissä olevat taloudelliset resurssit koostuvat valtion talousarvioissa sil-
le osoitetusta kehittämisrahoituksesta sekä liiton omasta talousarvioista, johon rahoitus
kannetaan jäsenkuntien maksuosuuksina.

Taloussuunnitelman toimintavuosisen toimintatulot ja -menot sekä rahoitustulot ja -menot
ja jäsenkuntien maksuosuudet käyvät ilmi alla olevasta taulukosta:

TALOUSSUUNNITELMA 2018-2020

Hankkeet nettona

1 000 €	TA 2018	TS 2019	TS 2020
Toimintatulot	2 457	2 457	0
Toimintamenot	-2 557	-2 557	0
Toimintakate	-100	-100	0
Rahoitustulot	0	0	0
Rahoitusmenot	0	0	0
Vuosikate	-100	-100	0
Tilikauden tulos	-100	-100	0
Jäsenkuntien maksuosuudet	2 425	2 425	0
Maksuosuuksien muutokset	2,0 %	0 %	-100 %

Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi muodostuu vuoden 2018 talousarvioista. Talous-
arvio 2018 ja taloussuunnitelma 2019 ovat molemmat laadittu 100 000 euroa alijäämäi-
siksi, koska maakuntaliitolla on käytössään edellisvuosien ylijäämiä. Suunnitelmakauden
viimeiselle vuodelle ei ole budjetoitu mitään, koska taloussuunnitelman laadinnassa läh-
detään siitä, että maakuntauudistuksen myötä nykymuotoisen maakuntaliiton viimeinen
toimintavuosi on vuosi 2019. Tämän jälkeen maakuntaliiton toiminnot ja henkilöstö siirre-
tään liikkeenluovutuksella uudelle perustettavalle maakunnalle.

Edellä esitetyn maakuntaliiton jäsenkuntien maksuosuuksiin perustuvan taloussuunnitel-
man lisäksi maakuntaliitolla on käytettävissä hankkeisiinsa kehittämisrahoitusta, jonka
suuruus vaihtelee vuosittain ja täsmentyy talousarvion käyttösuunnitelmassa. Kehittämis-
rahoitus esitetään taloussuunnitelmassa vain nettokustannusten osalta.

Talousarvio 2018

Syys-lokakuussa tehdyn seutukuntakierroksen perusteella vuoden 2018 talousarvioon esite-
tään jäsenkuntien jäsenmaksuja nostettavaksi 2,0 prosenttia (eli 47 603 euroa). Tilikauden
tulos olisi samalla 100 000 euroa alijäämäinen, koska maakuntaliitolla on käytössään edel-
listen vuosien ylijäämiä. Taustalla on vuodelle 2017 jäsenmaksuosuuksien 3,0 prosentin las-
ku (eli 73 500 euroa) ja 200 000 euron ylijäämien käyttö, koska tuonhetkisen aikataulun mu-
kaan maakuntauudistuksen piti tulla voimaan vuoden 2019 alusta ja näin ollen vuoden 2018
piti olla maakuntaliiton viimeinen toimintavuosi. Aikataulun siirtyminen vuodelle eteenpäin
– vuoden 2020 alkuun – vaikuttaa merkittävästi maakuntaliiton talouden suunnittelun aika-
jäljenteeseen ja maakuntaliiton maksuvalmiuden säilyttämiseen ml. ylijäämien käyttö.

TALOUSARVIO 2018

Hankkeet nettona

€	TA 2017	TA 2018	muutos%
Toimintatulot	2 419 900	2 457 300	1,5 %
Toimintamenot	-2 620 000	-2 557 000	-2,4 %
Toimintakate	-200 100	-99 700	-50,2 %
Rahoitustulot	1 100	0	-100,0 %
Rahoitusmenot	-1 000	-300	-70,0 %
Vuosikate	-200 000	-100 000	
Tilikauden tulos	-200 000	-100 000	
Tilikauden yli/alijäämä	-200 000	-100 000	
Tulot yhteensä	2 421 000	2 457 300	1,5 %
Menot yhteensä	-2 621 000	-2 557 300	-2,5 %

Maakuntavaltuuston käsittelemässä talousarviossa hankkeet on huomioitu vain nettokustannusten osalta. Maakuntahallitus käsittelee talousarvion tulosityksiköittäin ja hankkeittain sekä täsmentää talousarviota käyttösuunnitelmassa.

Talousarvioehdotuksessa on huomioitu olemassa oleva henkilöstö. Talousarviota laadittaessa kunta-alan sopimuskausi on loppuillaan (1.2.2017–31.1.2018). Uudelle sopimuskaudelle mahdollisesti tulevat palkankorotukset eivät ole vielä tiedossa. Taloussuunnitelman jaksolle vaikuttavat sopimusmääräykset, jotka liittyvät 5.9.2016 allekirjoitettuun kilpailukyky-sopimukseen. Ko. sopimuksen mukaan lomarahen vähentäminen 30 prosentilla koskee vielä lomanmääräytymisvuosia 2017–2018 ja 2018–2019.

Talousarvio sitoo maakuntahallitusta toimintatulojen ja -menojen sekä rahoitustulojen ja -menojen tasolla.

Talousarvion rakenne

Maakuntahallituksen talousarvioehdotus jaetaan kolmeen tehtäväalueeseen:

- Luottamushenkilöhallinto
- Virasto
- Hankkeet*

Luottamushenkilöhallinto sisältää kahden kustannuspaikan kustannukset:

- Luottamushenkilöhallinto eli valtuusto ja hallitus (sis. myös maakuntajohtajan kulut)
- Tarkastuslautakunta

Viraston sisällä kustannukset jaetaan neljälle kustannuspaikalle:

- Aluekehitysyksikkö
- Aluesuunnittelyyksikkö
- Hallinto- ja kehittämissyksikkö
- Maakuntajohtajan esikunta

*Hankkeissa ovat kaikkien niiden maakuntaliiton hallinnoimien hankkeiden tuotot ja kulut, jotka ovat tiedossa talousarvion laadinnan hetkellä. Tehtäväalueen talousarvio täydentyy käyttösuunnitelmassa mahdollisten uusien hankkeiden käynnistyessä.

Talousarvioehdotukseen sisältyvät hankkeet

Talousarvioehdotuksessa on huomioitu seuraavat hankkeet:

- Rakennerahasto-ohjelmien 2014–2020 tekninen tuki, EAKR**
- Ennakointiverkko
- Hyvinvointia kulttuurista
- Maakuntaudistuksen valmistelu II

**Ohjelmakaudella 2014–2020 sitä on kaikkiaan käytettävissä 851 000 euroa eli vähennystä edelliseen ohjelmakauteen 2007–2013 on kaikkiaan 72 %. Vuonna 2018 EAKR-tekni- sen avun hankkeen nettomenot ovat 118 300 euroa.

Hankkeiden tulot ja menot 2018

€	TA 2017	TA 2018
Hankkeiden tulot	400 200	387 500
Hankkeiden menot	-687 600	-564 800
Nettomenot	-287 400	-177 300

Valtio osoittaa maakuntaudistukseen rahoitusta avaamalla maakuntien haettavaksi rahoitusta erikseen yleiseen maakuntavalmisteluun sekä ICT-valmisteluun. Vuoden 2018 toimintaa koskevat rahoitushaut avautuvat valtiovarainministeriön ilmoituksen mukaan alkuvuodesta 2018. Näin ollen näitä varoja ei ole voitu budjetoida maakuntaliiton vuoden 2018 talousarviossa. Valtion maakuntaudistukselle osoittamia varoja käsitellään maakuntaliiton talousarviossa hankkeena ja lukuja täsmennetään käyttösuunnitelmassa ja tarpeen vaatiessa valtuustolle esitettävässä talousarvion muutoksessa.

Talousarviotaululukot vuosille 2018 - 2020

- Rahoitusosa
- Tuloslaskelmaosa
- Käyttöosa
- Henkilöstö
- Kuntien maksusuudet

RAHOITUSOSA

TALOUSARVIO 2018

	TP 2016	KS 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	0
Toiminnan rahavirta	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	
Investointien rahavirta					
Investointimenot		0	0	0	0
Investointien rahavirta		0	0		
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Rahoituksen rahavirta	0	0	0		
Vaikutus maksuvalmiuteen	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	0
Rahavarat 31.12.	809 586	609 586	509 586	409 586	
Rahavarat 1.1.	689 602	809 586	609 586	509 586	

TP = Tilinpäätös
 KS = Käyttösuunnitelma
 TA = Talousarvio
 TS = Taloussuunnitelma

TULOSLASKELMAOSA
Hankkeet netttona

TALOUSARVIO 2018

	TP 2016	KS 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	Muutos 2017-18 %
TOIMINTATUOTOT	2 510 499	2 419 900	2 457 300	2 457 300	0	1,5
TOIMINTAKULUT	-2 525 930	-2 620 000	-2 557 000	-2 557 000	0	-2,4
	-15 431	-200 100	-99 700	-99 700	0	
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	226	600	0	0	0	-100,0
Muut rahoitustuotot	12 528	500	0	0	0	-100,0
Korkokulut	-41	-1 000	-300	-300	0	-70,0
Muut rahoituskulut						
Rahoitustuotot ja -kulut	12 713	100	-300	-300	0	-400,0
VUOSIKATE	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	0	
TILIKAUDEN TULOS	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	0	

TULOSLASKELMAOSA
Hankkeet bruttona

TALOUSARVIO 2018

	TP 2016	KS 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	Muutos 2017-18 %
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	2 572 093	2 460 200	2 498 300	2 450 300	0	1,5
Tuet ja avustukset						
Tuet ja avustukset valtiolta	397 283	447 200	306 500	306 500	0	-31,5
Tuet ja avustukset muilta		40 000	40 000			
Tuet ja avustukset	397 283	487 200	346 500	306 500	0	-28,9
Vuokratuotot	10 054	10 200			0	-100,0
Muut toimintatuotot	52					
TOIMINTATUOTOT	2 979 483	2 957 600	2 844 800	2 756 800	0	-3,8
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-1 593 968	-1 609 000	-1 529 800	-1 479 500	0	-4,9
Eläkekulut	-369 380	-348 200	-331 300	-323 400	0	-4,9
Muut henkilösivukulut	-54 264	-38 800	-33 100	-32 600	0	-14,7
Henkilöstökulut	-2 017 612	-1 996 000	-1 894 200	-1 835 500	0	-5,1
Palvelujen ostot						
Muiden palvelujen ostot	-670 233	-772 500	-775 900	-749 100	0	0,4
Palvelujen ostot	-670 233	-772 500	-775 900	-749 100	0	0,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	-111 895	-95 300	-86 100	-85 900	0	-9,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-111 895	-95 300	-86 100	-85 900	0	-9,7
Avustukset		-90 000				
Muut toimintakulut						
Vuokrat	-195 173	-203 900	-188 300	-186 000	0	-7,7
Muut toimintakulut	-195 173	-203 900	-188 300	-186 000	0	-7,7
TOIMINTAKULUT	-2 994 913	-3 157 700	-2 944 500	-2 856 500	0	-6,8
TOIMINTAKATE	-15 431	-200 100	-99 700	-99 700	0	
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	226	600			0	
Muut rahoitustuotot	12 528	500			0	
Korkokulut	-41	-1 000	-300	-300	0	
Muut rahoituskulut						
Rahoitustuotot ja -kulut	12 713	100	-300	-300	0	
VUOSIKATE	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	0	
TILIKAUDEN TULOS	-2 718	-200 000	-100 000	-100 000	0	

	TP 2016	KS 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	Muutos 2017-18 %
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO						
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	2 455 623	2 377 700	2 425 300	2 425 300	0	2,00
TOIMINTATUOTOT	2 455 623	2 377 700	2 425 300	2 425 300	0	2,00
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-160 917	-154 100	-173 100	-174 500	0	12,3
Eläkekulut	-23 836	-22 900	-24 800	-25 000	0	8,3
Muut henkilösivukulut	-4 358	-3 100	-3 100	-3 100	0	0,0
Henkilöstökulut	-189 110	-180 100	-201 000	-202 600	0	11,6
Palvelujen ostot						
Muiden palvelujen ostot	-237 237	-275 400	-323 500	-326 700	0	17,5
Palvelujen ostot	-237 237	-275 400	-323 500	-326 700	0	17,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	-32 811	-20 800	-20 200	-20 400	0	-2,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-32 811	-20 800	-20 200	-20 400	0	-2,9
Muut toimintakulut						
Vuokrat	-45 997	-54 500	-54 500	-55 000	0	0,0
Muut toimintakulut	-45 997	-54 500	-54 500	-55 000	0	0,0
TOIMINTAKULUT	-505 155	-530 800	-599 200	-604 700	0	12,9
LUOTTAMUSHLÖHALLINTO NETTO	1 950 469	1 846 900	1 826 100	1 820 600	0	-1,1
VIRASTO						
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	34 676	25 000	25 000	25 000	0	0,0
Tuet ja avustukset	10 093	7 000	7 000	7 000	0	0,0
Vuokratuotot	10 054	10 200	0	0	0	-100,0
Muut toimintatuotot	52					
TOIMINTATUOTOT	54 876	42 200	32 000	32 000	0	-24,2
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-1 054 725	-1 025 100	-1 003 200	-1 014 000	0	-2,1
Eläkekulut	-270 240	-250 000	-243 800	-247 000	0	-2,5
Muut henkilösivukulut	-43 735	-23 800	-22 100	-23 000	0	-7,1
Henkilöstökulut	-1 368 699	-1 298 900	-1 269 100	-1 284 000	0	-2,3
Palvelujen ostot						
Muiden palvelujen ostot	-298 283	-324 100	-349 900	-354 000	0	8,0
Palvelujen ostot	-298 283	-324 100	-349 900	-354 000	0	8,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	-64 061	-65 100	-58 000	-58 000	0	-10,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-64 061	-65 100	-58 000	-58 000	0	-10,9
Muut toimintakulut						
Vuokrat	-104 671	-110 700	-103 500	-104 000	0	-6,5
Muut toimintakulut	-104 671	-110 700	-103 500	-104 000	0	-6,5
TOIMINTAKULUT	-1 835 714	-1 798 800	-1 780 500	-1 800 000	0	-1,0
VIRASTO NETTO	-1 780 838	-1 756 600	-1 748 500	-1 768 000	0	-0,5
HANKKEET						
TOIMINTATUOTOT						
Myyntituotot	81 794	57 500	48 000	0	0	-16,5
Tuet ja avustukset	387 190	480 200	339 500	299 500	0	-29,3
TOIMINTATUOTOT	468 983	537 700	387 500	299 500	0	-27,9
TOIMINTAKULUT						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-378 327	-429 800	-353 500	-291 000	0	-17,8
Eläkekulut	-75 304	-75 300	-62 700	-51 400	0	-16,7
Muut henkilösivukulut	-6 171	-11 900	-7 900	-6 500	0	-33,6
Henkilöstökulut	-459 803	-517 000	-424 100	-348 900	0	-18,0
Palvelujen ostot						
Muiden palvelujen ostot	-134 713	-173 000	-102 500	-68 400	0	-40,8
Palvelujen ostot	-134 713	-173 000	-102 500	-68 400	0	-40,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	-15 023	-9 400	-7 900	-7 500	0	-16,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 023	-9 400	-7 900	-7 500	0	-16,0
Avustukset						
		-90 000	0			
Muut toimintakulut						
Vuokrat	-44 506	-38 700	-30 300	-27 000	0	-21,7
Muut toimintakulut	-44 506	-38 700	-30 300	-27 000	0	-21,7
TOIMINTAKULUT	-654 044	-828 100	-564 800	-451 800	0	-31,8
HANKKEET NETTO	-185 061	-290 400	-177 300	-152 300	0	-38,9

HENKILÖSTÖ VUONNA 2018

	HLÖ 2017	HTV 2017	HLÖ 2018	HTV 2018
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO				
Maakuntajohtaja	1	1	1	1
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO YHT.	1	1	1	1
VIRASTO				
HALLINTO- JA KEHITTÄMISYKSIKKÖ				
Hallinto- ja kehittämisjohtaja		1		1
Hallintosihteeri		1		1
Hallintosihteeri		1		1
Taluspäällikkö		1		1
Tiedonhallinnan asiantuntija		1		1
Tietojärjestelmäpäällikkö		1		1
Virastoemäntä		1		1
YHTEENSÄ	7	7,0	7	7,0
ALUESUUNNITTELUYKSIKKÖ				
Aluesuunnittelujohtaja		1		1
Kaavoituspäällikkö		1		1
Maakuntainsinööri/Kehittämispäällikkö		1		1
Paikkatietokäsittelijä 60%		0,6		
Ympäristöpäällikkö		1		1
YHTEENSÄ	5	4,6	4	4,0
ALUEKEHITYSYKSIKKÖ				
Aluekehitysjohtaja		1		1
Kehittämispäällikkö, elinkeinoelämä/innovaatiotoiminta		1		1
Kehittämispäällikkö, hyvinvointi		0,5		0,5
Kehittämispäällikkö, matkailu ja kulttuuri		1		1
Kehittämispäällikkö, koulutus, tutkimus, ennakointi		1		1
Ohjelmapäällikkö, maakuntastrategia ja -ohjelma		1		1
Tilastoasiantuntija		1		1
YHTEENSÄ	7	6,5	7	6,4
MAAKUNTAJOHTAJAN ESIKUNTA				
Maakuntajohtajan sihteeri		1		1
Viestintä- ja yhteiskuntasuhdepäällikkö		1		1
YHTEENSÄ	2	2,0	2	2,0
VIRASTO YHTEENSÄ	21	20,1	20	19,4
HANKKEET				
ENNAKOINTIVERKKO				
Ennakointiasiantuntija		0,75		1,00
Ennakointiasiantuntija		0,75		1,00
YHTEENSÄ	2	1,50	2	2,00
ETELÄ-SAVON SUOMI 100- JUHLAVUOSI				
Koordinaattori	1	0,50		0,00
HALLINNOLLINEN TEKNINEN TUKI, EAKR				
Kehittämispäällikkö, hyvinvointi		0,5		0,5
Maksatusasiantuntija		0,6		0,6
Maksatusasiantuntija		1		1
Maksatusasiantuntija		1		1
Ohjelmapäällikkö		1		1
YHTEENSÄ	4	4,1	4	4,1
HYVINVOINTIA KULTTUURISTA				
Kehittämispäällikkö, hyvinvointi				0,1
Kehittämispäällikkö, matkailu ja kulttuuri				0,1
Koordinaattori				0,5
YHTEENSÄ			1	0,63
MAAKUNTAUUDISTUKSEN VALMISTELU				
Projektipäällikkö	1	0,50		0,17
Projektikoordinaattori				0,50
YHTEENSÄ	1	0,50	2	0,67
SUOMI 100 - JUHLAVUOSI				
Koordinaattori	0	0,50		0,00
TULEVAISUUSLOIKKA				
Ennakointiasiantuntija		0,25		0,00
Ennakointiasiantuntija		0,25		0,00
YHTEENSÄ		0,50		0,00
HANKKEET YHTEENSÄ	8	7,6	9	7,4
KAIKKI YHTEENSÄ	30	28,7	30	27,8

KUNTIEN MAKSUOSUUDET 2018, Alustavat

	lask.vero- tulot 2015(* 1000 €	2018 maksuosuudet €	%	maksuosuus 2017	muutos €	Erä 1-12
Enonkoski	4 078	21 110	0,8704	20 696	414	1 759
Heinävesi	10 535	54 536	2,2486	53 466	1 070	4 545
Hirvensalmi	6 414	33 202	1,3690	32 550	652	2 767
Joroinen	15 600	80 754	3,3297	79 169	1 585	6 730
Juva	18 192	94 170	3,8828	92 321	1 849	7 847
Kangasniemi	16 156	83 633	3,4484	81 992	1 641	6 969
Mikkeli	179 229	927 792	38,2547	909 583	18 209	77 316
Mäntyharju	18 362	95 051	3,9192	93 186	1 865	7 921
Pertunmaa	4 651	24 075	0,9927	23 602	473	2 006
Pieksämäki	58 829	304 534	12,5565	298 557	5 977	25 378
Puumala	7 193	37 235	1,5353	36 504	731	3 103
Rantasalmi	9 811	50 788	2,0941	49 791	997	4 232
Savonlinna	112 143	580 516	23,9358	569 122	11 394	48 376
Sulkava	7 322	37 904	1,5629	37 160	744	3 159
YHTEENSÄ	468 516	2 425 300	100,0	2 377 700	47 603	202 108

muutos-% 2,0

*) Lähde: VM 30.12.2016

Etelä-Savo
**SAIMAAN
MAAKUNTA**

ISBN 978-952-5932-45-4 (PDF)

ISSN 1455-2930